

דף קשר – רבני בתי ספר מחוז ירושלים

סיכום מהסדנא שהתקיימה ביום העיון

מספר 2, כסלו תשס"ה

הרמב"ם. אפשר לערוך יום שיא או לפתוח את הנושא סמוך ליום הזה (השנה בשבת).

לימוד 13 עקרי הרמב"ם.

תחרות עבודות על הרמב"ם או רש"י. אפשר לפתוח פינת עיון עם ספרים ומקורות.

שיר על הרמב"ם של פרחי ירושלים.

שו"ת יחווה דעת דן כיצד הרמב"ם הגיע למצרים.

לימוד מהפסוק לפוסק (השתלשלות הלכה).

לוח קיר למידה על חיי הרמב"ם. כדי להיות אפקטיבי לוח קיר צריך פעילות (דף שאלות שהתשובות מופיעות במידע שבלוח).

להכין פעילות אשר בה יפתחו ספר הרמב"ם, יחפשו מקור ויכירו את נושאי הכלים.

לעשות ת"ז של הרמב"ם (שם, שם אביו, מקום לדתו, שנים וכו').

בטיולים שעוברים בטבריה כדאי לעצור בקבר הרמב"ם.

הלכה יומית על סיפורי צדיקים ולימוד על חיי הרמב"ם. אפשר לקבל דוגמא בדוא"ל מהרב יואל ליברמן:

ninayoel@bezeqint.net

להכיר את הרמב"ם מתוך שיטתו בהדלקת נרות חנוכה.

בלימוד פרשת שבוע להזכיר דברי הרמב"ם הקשורים לפרשה.

אפשר להכין מקורות בנושא החסד בכתבי רמב"ם ורש"י.

בספר מושגים ודעת של הרב שמואל כץ ישנו פרק המכיל פניני רש"י לכל פרשה.

לספר סיפורים על רש"י ורמב"ם מתוך הספרים הרבים בנושא.

לבנות את הפעילות סביב כ' טבת – יום פטירת

רעיונות לפרויקט הרמב"ם

פתחנו בדברי הרב סולוביצ'יק זצ"ל במאמר "וביקשתם משם" שבספר "איש ההלכה". הרב מתאר (עמודים 230-232) כיצד דורות רבים נפגשים בלימוד תורה, דרך חווית פגישותיו עם הרמב"ם בבית אביו בהיותו ילד. גם אנו נדרשים לקרב את דמויות הרמב"ם ורש"י לתלמידינו עד שגם הם ירגישו ויבינו שלא מדובר בהיסטוריה בלבד, אלא בשרשרת חיה של מסורת ישראל. מאמר זה מתאים ללימוד בחדר מורים.

בסדנא הועלו רעיונות שונים ללימוד ופעילות בנושא רש"י, רמב"ם וחסד. רוב הדיבורים היו בנושא רמב"ם. להלן ראשי פרקים מהדברים שנאמרו. הדברים סוכמו על ידי הרב ישראל מהלו.

כדאי להפגיש את התלמיד עם הלכה הנוגעת לחייו מתוך הרמב"ם.

אפשר למצוא תמונות של הרמב"ם בחיפוש פשוט באינטרנט.

- 1 סדנה על הרמב"ם ורש"י - ראשי
- 1 סירת המצוות, מדידת ערכים - הרב אהרן פאלק
- 3 מקורות חומר ומידע בנושא
- 4 ארבעת המפגשים לרבני המחוז
- 4 דיסקים לשינון

סיירת המצוות:

תכנית ללימוד, הפנמה, יישום ומדידה של ערכים

הינם:
א. טכניקות ליצירת מוטיבציה, שהופעלו בתכנית "סיירת המצוות"
ב. תיאור התכנית – כתבה בעיתון לילדי בית הספר
ג. מידע ומספרים על התכנית.
ד. רקע ורציונל למבנה התכנית.
ה. דיון בחשיבות המדידה לתכנית, השקת התכנית ליעדים, שנקבעו על ידי הרב אוריאל

נדגיש שתכנית זו היא חדשה וניסיונית לחלוטין עבורנו ואין באפשרותנו לדווח על תוצאותיה בשלב זה. דווקא משום כך, מפאת מרכיביה הלא שגרתיים והמעניינים עבורי, בחרתי לשתף את עמיתי בתכנית, בתקווה שפלפול החברים יסייע בגיבושה. הנושאים שנציג בפניכם

הרב אהרן פאלק, רב ביה"ס ממ"ד "ענשה חיל", אפרת
הנהלת בית ספרנו הגתה תכנית, בה היוזמה ללימוד ולהעברת נושאים תורניים עוברת לילדי כיתות ה', ו'. תכנית זו מיועדת ליצור מוטיבציה לקיום מצוות והזדהות אצל התלמידים.

המשך "סיירת המצוות" מעמוד 1

עובדיה.

רב ביה"ס שותף לתכנון התכנית ומלווה אותה.

ד. רקע ורציונל למבנה התכנית

מעורבות אישית

תכנית "סיירת המצוות" תוכננה, כדי לעודד הזדהות של הילדים עם ערכים תורניים-הלכתיים, הפנמת ערכים אלו ויישומם.

כשהילד שותף מלא להקניית ערכים לזולתו, אזי הוא מפתח הזדהות עם הנושא ומפנימו, וכפי שקבעו חז"ל "הרבה למדתי... ומתלמידי יותר מכולם". אפילו הלימוד העצמי הופך להיות משמעותי עבור הילד המבקש להעבירו לילד צעיר ממנו. עם המוטיבציה הטבעית שיש לילד להצליח במשימתו ולהעביר את הנושא לילדים הצעירים ממנו, נוצרת אצלו מוטיבציה ללמוד את הנושא בעצמו. הילד מרגיש אחריות אישית לנושא כשהוא שותף לתכנון הקניית הנושא לצעירים, ואף ליישום מטרה זו. "אין אדם לומד אלא מה שליבו חפץ". בחירתו האישית את הנושא מחברת את הילד לנושא והופכת את הנושא לחלק ממנו.

מרכזיות המדידה האובייקטיבית
מספר סיבות הביאו לכך שהמדידה נתפסת כמרכיב מרכזי של "סיירת המצוות". מחד, מדידת השפעת תכנית כלשהי חיונית לתחושה של סיפוק והצלחה. כדי ליצור מוטיבציה, הן אצל הילדים והן אצל המורים, חשוב שירגישו, אלה וגם אלה, שמאמצייהם זוכים להערכה. ההשקעה רבה יותר כשתוצאות ההשקעה ייבחנו.

בנוסף לני"ל, חיוני בכל הפקת לקחים לבצע הערכה משקפת, מדוייקת ונכונה. הושקעו משאבים רבים בתכנית זו, וחשוב לדעת אם תוצאות המאמץ מצדיקות את ההשקעה. מדידה הינה תחום חשוב ומורכב בעולם החקר היום. לא הסתפקו במדידת מידע הנקלט על ידי הילדים בתכנית "סיירת המצוות". אם זו הייתה מטרת התכנית, מבחן ככל

מבקשים להצטרף, לפי סדר עדיפותם. שמונה הקבוצות הינן: צער בעלי חיים, צניעות וציצית (לבנים), נטילת ידיים, ביקור חולים, רכוש הזולת, בל תשחית, לשון נקייה ונשמרתם מאוד לנפשותיכם.

שמונה הכיתות חולקו לשש-עשרה קבוצות בסיירת המצוות (8 קבוצות בניס ו 8 קבוצות בנות) כך שגודל ממוצע לכל קבוצה הוא כחצי כיתה. (כ 13 ילדים בכל קבוצה)

רכוז התכנית בנתה את הקבוצות על פי בקשת הילדים, וחוץ ממקרים בודדים, התאפשר לילדים להצטרף לקבוצה המועדפת ביותר על הילדים, או למספר 2 לפי סדר עדיפותם.

יש מורה אחראי על כל קבוצה. מתפקידו להכין חומר עיוני על הנושא הנלמד, להציע תכניות ואופציות לילדים, ולסייע לילדים להכין וליישם תכניות, שיועברו על ידם בכיתות ג' ו-ד'. כמו כן באחריותו של המורה ללמוד את השפעת התכנית על קבוצתו, וכן את השפעת התכנית על "כיתת היעד" (אחת מכיתות ג' או ד'). מדידה זו דרשה גם "קבוצת ביקורת" כדי לוודא ששינויים במדידה ישקפו חווייה קבוצתית ולא אירועים מזדמנים לא רלוונטיים (עיינו בנושא ד. "רקע ורציונל למבנה התכנית", בתת נושא "מדידה").

נקבע לכל קבוצה מ"סיירת המצוות" להפעיל את תכניתיה ו"ללמד" כיתה אחת מבין כיתות ג' ו-ד'. על המורה האחראי לתאם פעילויות אלו עם המורה מכיתה ג' או ד', איתו הוא עובד.

קבוצות "סיירת המצוות" נפגשות שעה אחת בשבוע למשך כ 12 שבועות. לפי התכנון, במחצית השנייה של השנה נאפשר שוב בחירת קבוצות אחרות על ידי הילדים וכל ילד יעבור לקבוצה אחרת לסיבוב שני של תכנית זו.

רכוז התכנית מקבלת ש"ש אחת לריכוז התכנית. מפאת חלוקת הכיתות לקבוצות קטנות, הוכפל מספר שעות ההוראה שהוקדשו לשעה זו של "סיירת המצוות", בהשוואה לשעות הדרושות להפעלת שיעורים רגילים בכיתות האם.

א. טכניקות ליצירת מוטיבציה

1. **בחירת נושאים על ידי הילדים** (מתוך שמונה נושאים אפשריים)

2. העברת אחריות ללימוד הנושא ולהפעלת התכנית בכיתות ג', ד' לילדי "סיירת המצוות" מכיתות ה', ו'.

3. **שיתוף מלא של הילדים** בקביעת טכניקות, מסגרות ותכנים, שיועברו לילדי ג', ד'

4. **הדגשת מדידה אובייקטיבית** בכל שלב בתכנית. כלומר: א. מדידת שינויי דפוסי החשיבה וההתנהגות של חברי "סיירת המצוות", ב. הצלחתם בשינויי דפוסי ההתנהגות אצל תלמידי ג', ד', ועל פי מדדים אלו נמדדת גם ג. הצלחת המורה המלווה

5. **קביעת מסגרות לא שגרתיות**: "סיירת המצוות" פעלה כקבוצות קטנות, העבירו נושאים לתלמידי ג' ד' בשעות לא שגרתיות ובשיטות לא שגרתיות, מבנה התכנית עודד ישיבה במעגל, במיקום לא שגרתי בתוך בית הספר, הובאו מרצים לא שגרתיים מחוץ לצוות בית הספר וכדומה

6. **הצהרת יעדי התכנית** בפני התלמידים: שיתוף תלמידי סיירת המצוות ברציונל לתכנית, כפי שמתואר פה, עם הדגשה ללקיחת אחריות להעברת התורה לזולת, שינויי גישה, שינויי התנהגות והפנמת המסרים.

ב. **תאור התכנית – כתבה בעיתון לילדי בית-הספר**

ג. **מידע ומספרים על התכנית** ילדי כיתות ה', ו', המחולקים לארבע כיתות בניס וארבע כיתות בנות נתבקשו לבחור קבוצות בסיירת המצוות אליהן הם

"הילד מרגיש אחריות אישית לנושא כשהוא שותף לתכנון הקניית הנושא לצעירים..."

www.jewishsoftware.com

sales@jewishsoftware.com

טלפון 001-845-362-6380

ורמב"ם דרך ממרפ"ד מחשבת
בצלאל – 03-579-1123 (מ 370)

חיפוש למילה רמב"ם-

http://www.daat.ac.il/

רש"י-(רונית רוט הוצאת
TES). דיברתי עם רונית והיא
אמרה שצריך להזמין את
הדיסק מהאתר או בטלפון
מחול.

המשך "סיירת המצוות" מעמוד 2

סיום התכנית כדי לוודא אם
הייתה לתכנית כל השפעה.

ה. השקת התכנית ליעדים
שנקבעו על ידי הרב אוריאל
עובדיה

הרב אוריאל עובדיה משקיע
מאמצים ניכרים לעודד את
מערכת החינוך לתת את הדעת
לטיפול חווייה חינוכית
משמעותית, שתחרט בלב התלמיד
לכל ימי חייו. שאיפתנו לחנך
ילדים אוהבי תורה שיפנימו את
התורה באורח חייהם העצמאי.
במגמה להשיג יעד זה, הרב
אוריאל עובדיה הדגיש בפורמים
רבים את מרכזיותה של המדידה.
סיבותיו ברורות, כפי שהובאו
בגוף דיווח זה.

"ותן בלבנו להבין ולהשכיל,
לשמוע, ללמוד וללמד, לשמור
ולעשות ולקיים את כל דברי
תלמוד תורתך באהבה!"

ראה דוגמת שאלון בעמוד 4

הספציפית, ולא תוצאה
מאירועים מזדמנים זרים, יש
צורך בעריכת מבדקים זהים
בזמנים זהים בקבוצה שאינה
חווה את החווייה החינוכית
הנמדדת. לקבוצה נוספת זו,
המהווה בסיס השוואתי בלבד
למדידת הקבוצה הניסויית,
קוראים "קבוצת ביקורת".
(לדוגמא: קבוצה שעוסקת בנושא
"ונשמרתם מאוד לנפשותיכם"
יכולה להיבדק בהתחלת הלימוד
עם נתון של 30% חובשים קסדה
"רוב הזמן" בעת רכיבת אופניים.
נתון של 40% עם סיום התכנית
יכול להחשב כמשמעותי רק
כשקבוצת הביקורת, שציונה עמד
אף הוא על 30% בהתחלה, לא
עלה ל 40%. אם גם הנתון של
קבוצת הביקורת עלה ל 40% אף
הוא, הרי הסיבה להצלחה אינה
החווייה החינוכית של הקבוצה
הנמדדת. ייתכן שכל תושבי
המקום נעשו זהירים יותר
בחבישת קסדות בגלל תאונה
קשה שאירעה בשכונה ושעוררה
מודעות לנושא.)

נציין שמדידה הינה תחום
שהוזנח מאוד בעשייה החינוכית,
וזאת למרות חשיבותה, כאמור.
נצרף דוגמא של מבדק שנתי
לקבוצת "סיירת המצוות"
שעסקה ב"יחס לרכוש הזולת".
מבדק זה ניתן גם באותה תקופה
ל"קבוצת ביקורת" של ילדים
מאותו הגיל. כמו כן, בדיקה זו
ניתנה לכיתה ג' שמהווה היעד
לעשייה החינוכית של קבוצת
"סיירת המצוות, וכן לכיתה ג'
אחרת המהווה "קבוצת ביקורת".
כל אותן קבוצות ייבדקו שנית עם

המבחנים היה מספק אותנו.
בחינוך התורני אנחנו שואפים
להפנמת הדברים, להזדהות עם
הנלמד ולטיפול דפוסית התנהגות
עצמאיים, כתוצאה מהחווייה
החינוכית.

מדידת מטרות אלו הינה
מסובכת למדי.

מספר עקרונות הנחו אותנו
בהכנת המבדקים. ביקשנו
שהמבדקים יהיו אנונימיים. ברגע
שהילד לא יפחד "להחשף" הוא
יהיה חופשי יותר לגלות את
האמת. להבטיח זאת ניסינו
להכניס שאלות ששאלו על
נורמות חברתיות: כלומר "כיצד
נוהגים חבריך?" ולא רק "מה
אתה עושה?". כך סיכוינו לקבל
תמונת מצב נכונה, יגדלו.

על המבדקים להיות קצרים
ומובנים כדי שהילדים לא יאבדו
את סבלנותם ויענו בצורה
אמיתית ונכונה.

על המבדקים להיות מדידים
ואובייקטיביים, כדוגמת "הקיפו
בעיגול את התשובה הנכונה",
כשלכל תשובה ניתן לתת ערך
מספרי הניתן להשוואה עם
מבחנים אחרים.

כדי לבחון אם אכן חלו
שינויים בקבוצות, חיוני לקבל
תמונת מצב אובייקטיבית לפני
החווייה החינוכית, ושוב עם סיום
החווייה. מטרתנו למדוד את
השינויים שחלו בקבוצת "סיירת
המצוות" (ילדי ה' ו-ו'), וכן את
השינויים שחלו בתלמידי כיתות ג'
ו-ד'.

כדי לוודא שאכן שינויים
שיחולו בקבוצה הנמדדת הינם
תוצאה מהחווייה החינוכית

"נציין שמדידה
הינה תחום שהוזנח
מאוד בעשייה
החינוכית, וזאת
למרות חשיבותה,
כאמור."

דוגמת שאלון לכתבה של הרב פאלק

בס"ד
שאלון בנושא "רכוש הולת"
יש להקיף את המשבצת של התשובה הנכונה ביותר.

עין לכתוב עם אף כף טרם מנתח

1. נסל מציל חפרה מהון. האם אני ארים את המציל?
לעולם לא / בדרך כלל לא / לפעמים / בדרך כלל / תמיד

2. נסל מציל חפר מהון. האם חפרי לכתב יריחו את המציל?
לעולם לא / בדרך כלל לא / לפעמים / בדרך כלל / תמיד

3. האם אני מקסיד להפיק צטיפות של ממתקים לפח?
לעולם לא / בדרך כלל לא / לפעמים / בדרך כלל / תמיד

4. האם חפרי לכתב מקסידים להפיק צטיפות של ממתקים לפח?
לעולם לא / בדרך כלל לא / לפעמים / בדרך כלל / תמיד

5. חפר לכתב שאיר שקית חטיסית סתוזה ואין רואה. האם אני אצלע מהשקית ללא רשות?
לעולם לא / בדרך כלל לא / לפעמים / בדרך כלל / תמיד

6. חפר לכתב שאיר שקית חטיסית סתוזה ואין רואה. האם חפרי לכתב יטעו מהשקית ללא רשות?
לעולם לא / בדרך כלל לא / לפעמים / בדרך כלל / תמיד

מקום	נושא	תאריך
	הילד החריג - הכרת הקשיים העומדים מול ילד עם צרכים מיוחדים וכיצד רב ביה"ס יכול להיות שותף בקידום ובחינוכם	יום שני, כ"ג כסלו תשס"ה, 6 בדצמבר 2004
	עולים חדשים - הכרת קשיי הקליטה וכיצד רב ביה"ס יכול לסייע לתלמידים עולים ולמשפחותיהם. לאחר ההרצאה נדון בנושאים כלליים בעבודת הרב בפנחם רבני המחוץ.	יום רביעי ט"ו שבט, 19 ינואר 2005
אור תורה, רמות	טכנולוגיה: מנסנים לאינטרנט, חוזה לשימוש נכון במחשב, כללי חדר מחשב, המחשב ככלי לעבודת רב ביה"ס	יום שלישי, ה' אדר א' תשס"ה, 15 פברואר 2005

השתלמות מפגשי הרבנים מחוז ירושלים

משמאל התאריכים, הנושאים והמיקום של המפגשים. כל המפגשים מתחילים בשעה 14:00 ונמשכים עד 18:00.

דיסקים לשינון

כל שיר מושר 3 פעמים, כאשר בפעם הראשונה השיר מלא בפעם השניה חסרות מילים והשומע ישרים אותם. בפעם השלישית מנגינה בלבד. הדיסקים מיועדים לתלמידים ילדים ונוער. התלמיד למעשה רוכש חומר וידע רב בהנאה מרובה תוך כדי שירה. התקליטורים קליטים עד מאוד.

לרכישה 029993298

הרב לוי סודרי מוציא סדרת תקליטורים לבקיאות ביהדות ותנ"ך דרך שירים. א- בקיאות בתנ"ך - לשליטה בספרי התנ"ך ודמויותיו לדוגמא - מי מלך אחר רחבעם? מי כתב את ספרי התנ"ך? מהו סדר השופטים וכו' ב- בקיאות במשכן וכלין על כל כלי יש שיר שמכיל את מקום הכלי, ממה עשוי הכלי, היכן מקומו וכו' ג- דיסק בהכנה אי"ה בנושא תושבע

תודה לכל מי שטרח (ויטרח) לשלוח חומר לעלון.

נא לשלוח מאמרים, תגובות וכו' ל:

צבי האריס

טלמון

ד.ג. מודיעין 71937

רצוי לשלוח את החומר בדיסקט או בדוא"ל:

tzvi@halachayomit.com